

شيوازی به پارچه بوونی کپړانهوه

ته‌ها نه‌حمده رسول

خه‌ملاندن و گه‌لاله کردنی بیروکه‌یه‌ک له‌ریی کهره‌ستو بابه‌ته‌وه، یا خود رو‌داوه‌وه که به کردی دیاری کردنه‌وه تیده‌په‌ری تاوه‌کو شیاو بیت و خوی بخاته نیو چوارچیوهی چیروک بیژی‌یه‌وه، هموو ته‌وانه به‌ر له پرؤسه‌ی گپړانه‌وه‌وه رو‌ده‌دن و لای چیروک‌بیژ یاخود چیروک‌نووسوه‌وه هم‌میشه نه‌و پرسپاره به‌رایبه دروست ده‌بیت که (له کوپوه ده‌ست پی‌ بکه‌م؟) یا خود (چون بگپړمه‌وه؟) دپته ناروه.

بۇ خوی نه‌و پرسپاره گه‌رنیکه به‌ دوا‌ی شيوازدا، چونکه ده‌شیت بابه‌تی دیاری کراو وه‌ک جپهانی چیروک و رومان به‌ر له نووسین خه‌ملیبی و سهره‌تاو ناوه‌ندو کوتایی (به شيوه کلاسیکه‌ی‌ک) بۇ خوی دانابیت، واته ویستگه‌کانی له‌به‌ر چاو گیرابیت وه‌ک بیروکه‌یه‌کی شیاو که به‌رگی چیروک بیوشیت، به‌لام له ساته‌وه‌ختی گه‌یشتن به‌ کردی نووسین، ده‌ستپیک، کلیلی کردنه‌وه‌وه هه‌نگاونان بۇ به‌رجه‌سته‌کردنی نه‌و بیروکه‌یه‌گرفتی سهره‌کیه له‌لای که‌سی گپړوه، نه‌مش نه‌گر به (گرفت) ناوی به‌پنین که بۇ خوی خه‌م و دوو دلیبه‌کی داهینه‌رانه‌یه که‌وا ده‌خوازیت جه‌سته‌یه‌ک بۇ خوی رو‌بیت. بیروکه‌وه بابه‌ت هم‌میشه وه‌ک رو‌حیکه پیش کردی نووسین و به دیاری کردنی جه‌سته‌یه‌کی شیاو (فورم) زیندویتی له‌ خۇ ده‌گری، خولقاندنی نه‌و جه‌سته‌یه‌ش له‌ بنه‌رتدا پیکه‌پینانی شيوازی تایه‌تیه‌ تاوه‌کو له‌ریی زمانه‌وه به‌پنرپته‌ گپړانه‌وه.

شيوازی دیاری کردنی چوینتی گپړانه‌وه‌یه‌وه هه‌ر نه‌مه‌شه گپړانه‌وه ده‌کاته هونه‌ری گپړانه‌وه. بۇ نمونه نه‌گر کهره‌سته‌ی چیروک‌یک نه‌وه بیت

که‌که‌سیک گه‌شیتیک بگریته به‌ر، ده‌شیت هه‌ر به‌و شيوه کلاسیکه نه‌بیت که‌که‌سه‌که سهره‌تای گه‌شکردنی به‌پنرپته به‌رچاو پاشان قوناغه یه‌ک به‌دوا یه‌که‌کان تاده‌گاته شوینی مه‌به‌ستی و دوا قوناغی گه‌شته‌کی. رهنکه هه‌ر چیروک نووسوه به‌پنی شيوازی تایه‌تی بروانپته نه‌و گه‌شته‌وه پی ده‌جیت ناکامی گه‌شت بیته‌ه ده‌ستپیک ئینجا دواتر روون بیته‌وه که بریاردانی گه‌شته‌که له کوپوه هاتوه. یاخود گریچن و نه‌پنیکه له‌ خۇ بگریت لای نووسه‌ریکی دی تاوه‌کو به‌ شيوه‌یه‌کی زنجیره‌یی له‌لکیشمان بکات له‌گه‌ل نه‌و گه‌شته‌دا. هه‌ر لیره‌شه‌وه‌یه که‌ گپړانه‌وه به‌ هه‌ر شيوازیک بیت جوریک له‌ پارچه بوون له‌ خۇ ده‌گریت، خۇ نه‌گر نه‌و گپړانه‌وه‌یه‌ته‌واو کلاسیکیش بیت که‌ هه‌ر له‌ سهره‌تاوه که‌سه‌که بۇ گه‌شت ناماده بکات تاوه‌کو ته‌واو ده‌بیت له‌ گه‌شته‌کی، شتیک له‌ ناکامی نه‌و گه‌شته‌وه‌ی ده‌خاته ده‌ستپیک چیروک‌بیژیه‌که‌وه بۇ به‌رجه‌سته کردنی گوتار.

شيوازی به‌ پارچه بوونی گپړانه‌وه نه‌گرچی له‌ چیروک دا خوی ده‌بینتی‌وه، به‌لام به‌ شيوه‌یه‌کی به‌ربلاو له‌ روماندا زباتر په‌یره ده‌گریت، نه‌وه‌ش مه‌به‌ست له‌مه‌ودا به‌رفراوانی جپهانی گپړانه‌وه‌که‌یه که‌ باشر به‌لده‌هاوی و لاینه‌ه هه‌مه‌جوره‌کان و ره‌هندی جیاجیا له‌خۇ ده‌گریت. یاخود زهرورته‌ی ره‌وتی گپړانه‌وه له‌ هه‌ر به‌ش و پاژیک سهره‌خودا بۇ مه‌به‌ستی‌ک که‌ رو‌نایی جپهانه ناوه‌کیه‌که‌یه ناراسته‌یه‌ک بگری و هلیلی درامی سهره‌ختیک به‌ لایه‌ک داببات پاشان بگریته‌وه سهر نه‌و شته‌دیاری کراوانی‌واز لپه‌پنراون یان ته‌واو تیر نه‌کراون. به‌م پیه‌ش نغروبوون به‌ جپهانه تایه‌تیه‌کانه‌وه، ئیر نه‌و جپهانه له‌ که‌سیته‌یه‌کان دابن یاخود شوین و

له‌سهر رو‌یشتن له‌و شتانه‌ی لای نووسه‌ر زهرورن که‌ له‌ سهریان راده‌وه‌ستپته‌وه، به‌شیک گپړانه‌وه سهره‌کیه‌که‌ی به‌پنی هلیلی گشتی رومان ون بین و له‌ شوینیکی دیکه به‌شیک تر‌دا دریکه‌ونه‌وه.

به‌ پارچه کردن و په‌رتاوه‌زه‌بوونی گپړانه‌وه که‌ شيوازی نووسینی نه‌مرؤیه له‌ هه‌موو دونیادا، شيوازیکی قوول ده‌به‌خشپته ده‌قه‌کان که‌ هه‌روا ئاسان و وه‌ک شته‌باوه‌کانی پی‌شو حازر به‌ده‌ست خوی ناخاته نیو ده‌ست و به‌ردیده‌ی خوینه‌رانه‌وه، به‌لکو ته‌لیسم و سحرری نووسین به‌ هونه‌ر ده‌کاو گورانی روانین نامانجیه‌تی. نه‌مه بۇ خوی ده‌شیت چوینتی بیر کردنه‌وه‌ی رومان نووسه‌که‌ش بخاته‌وه‌روو یا خود چوینتی روانینی بۇ دنیا که‌ به‌ (جپهان بینی) نازده‌ده‌ه‌گریت.

وه‌ک ناشکرا به‌ زورینه‌ی رومانه‌کان له‌ چهند به‌شیک و پارتیک پیکدین که‌ لای ئیمه به‌ زنجیره‌یی خوی ده‌نوینتی، له‌کاتیک دا شيوازی نووسه‌ران له‌ که‌سیکه‌وه بۇ که‌سانیکی دیکه گورانیا به‌سهر‌دا دپت، نه‌گر ده‌قی رومانیک له‌ دوازده به‌ش پیک بیت، ده‌شیت شيوازی گپړانه‌وه نه‌و زنجیره‌یه‌ی خولقاندنی و له‌ بنه‌رتدا نه‌و دوازده به‌شه به‌م شيوه‌یه‌ بوون (۱۰، ۱۲، ۱، ۷، ۸، ۴) یان به‌ جوریکی تر‌و دیکه‌ش. به‌لام له‌نیو نه‌و دوازده به‌شه‌شدا که‌ شيوازی نووسین گپړانه‌وه‌ی وه‌ا ریز کردبیت، سهر له‌ نوی ره‌وتی گپړانه‌وه به‌ کرده‌ی ونبوون و ناشکرا کردن و دواختن و گه‌رانه‌وه‌دا ره‌نده‌یی که‌ گپړانه‌وه‌ی پارچه پارچه کردنی و نووسه‌ر به‌پنی زهرورته به‌ سهریان بکاته‌وه یاخود گردیان بکاته‌وه بۇ خولقاندنی ده‌قه‌که‌ی وه‌ک گشتیکی پیکه‌وه به‌ستراو که‌ بۇ خوی به‌ش به‌شکردنیکي دیکه‌شه‌ه.

نه‌م جپه‌یشتن و به‌سهر کردنه‌وه‌به بوسه‌ر هلیلی درامی، ونکردن و گه‌رانه‌وه‌یه

بوسه‌ر هه‌مان گپړانه‌وه له‌ دواچاردا، وای له‌ تودورؤف کردوه‌وه خویندنه‌وه‌یه‌کی بازنه‌یی بۇ (سه‌د سال ته‌نیایی) مارکیز بکات، یان نازاد سوبی بۇ خویندنه‌وه‌یه‌کی بازنه‌یی (مه‌رگی تاقانه‌ی دووه‌م)ی به‌ختیار عه‌لی. به‌پنی نه‌وه‌ی نه‌و ده‌قانه هم‌پیشه ده‌گرپنه‌وه بوسه‌ر خویان و بازنه‌یی له‌ جووله‌دان. شيوه‌ی بازنه‌یی ده‌قه‌کان ده‌شیت له‌ هه‌موو ده‌قیکی روماندا هه‌بن که‌ گپړانه‌وه‌پان پارچه پارچه بووبیت. یاخود دور که‌وتنه‌وه له‌ هلیلی درامی و په‌له‌واویشتن به‌ ناقاریکی تر‌دا له‌ به‌شیک داو هاتنه‌وه‌وه گه‌رانه‌وه بوسه‌ر هه‌مان هیل زمان حالیا بی.

شيوازی به‌ پارچه بوونی گپړانه‌وه وه‌ک چون که‌م تازور له‌ زورینه‌ی ده‌قه‌ زیندووه‌کانی دونیادان، که‌م تا زوریش لای هه‌موو نووسه‌رانیس هه‌یه نه‌گر له‌ پرؤسه‌ی ناگاشدا نه‌خولقانب، وه‌لی هه‌موو نه‌و ده‌قانه‌ی به‌پنی به‌رنامه‌و پیزانینی پی‌شتری نووسه‌ره‌کان و له‌ ناگاشدا به‌نه‌جام گه‌یشتن، زورتر خوینه‌رانیان له‌گه‌ل خویاندا به‌شدار کردوه‌وه ناراسته‌وه‌خوش جوریک له‌ گریچینیان دروست کردوه‌وه که‌ به‌ گریه‌ک خویان ده‌نوینن که‌ دهروونیی لای خوینه‌ر بکه‌ونه‌وه، واته رهنکه لای نووسه‌ران گریچن به‌ه‌ندیش وه‌ر نه‌گیرابیت که‌چی لای خوینه‌ران به‌ گریچنیکي نوی لیکدیرته‌وه‌وه به‌ جوریکی دیکه بیت له‌لایان که‌ گریچن به‌ شيوه‌یه‌کی تر‌ به‌رجه‌سته بیته‌وه.

که‌که‌ی ته‌دوئیس به‌ دوا‌ی ده‌سه‌لاتی ونبووی باوکیدا ده‌که‌رپت

هه‌روه‌ها کاتیک که‌که‌ی له‌ باره‌ی میینه‌وه پرسپاری لیده‌کات پی‌ ده‌لیت پرسپاره‌کانت زور تیورین بوپه له‌ دهرته‌نجامدا ناتوانم وه‌لامیکي راستت بدمه‌وه، به‌لکو ته‌نها ده‌توانم هه‌ندیک بوجوون و هه‌ستی خوم‌بخه‌مه روو، به‌لام رهنکه په‌پوهندی به‌ واقیعه‌وه نه‌بیت. سهره‌رای نه‌وه‌ش ده‌لیت پرسپاره‌کانت ده‌که‌ونه‌نیوان دوو کومه‌لگه‌وه یه‌کیکیان هاوچه‌رخه و نه‌ویدیکه‌یان وانییه، پی‌ ده‌لیت من‌وا هه‌سته‌ده‌که‌م که‌ تو گرتفت له‌گه‌ل نه‌و دوو کومه‌لگه‌یه هه‌بیت، به‌لام من له‌ هه‌ر کوی بم شوینیکم بۇ خوم‌خه‌لق کردوه‌وه، من هم‌میشه ده‌لیم نیشتمانم زمانه‌وه، په‌پوهندی من به‌ دنیای زمان به‌ هیژتره له‌ په‌پوهندی به‌ شوین و خه‌لکه‌وه.

نینار ته‌سبر له‌ سالی ۲۰۰۱ کتیبیکی به‌ ناوی «شه‌وی یه‌که‌م» له‌ ده‌ز گای نه‌لنه‌هار له‌ به‌یروت به‌چاپ گه‌پاندوه‌وه، به‌لام له‌ بنه‌رتدا هونه‌رمه‌ندی شيوه‌کاریه.

۱۴/۴/۲۰۰۶ نه‌سای: النبایه‌المعلوماتیه

ریگه‌ی نه‌و کتیبه‌وه بۇ یه‌که‌مچار که‌شغم کرد که‌ نه‌و هاوریپه‌وه باوک نییه، به‌لام من پیوستم به‌ ده‌سه‌لاتی باوک هه‌به‌» هه‌ر له‌و کتیبه‌دا ته‌دوئیس ده‌لیت: حه‌ز ده‌که‌م ئیرت زورتر یه‌کتر بینین بۇ نه‌وه‌ی زیتر شاره‌زایی یه‌کتر بین، چونکه‌کانی خوی منیش له‌ به‌ر نه‌وه‌ی باوکم زوو وه‌فاتی کرد منی نه‌ناسی، ئیرت بوپه له‌ خه‌یالم دهرناچیت، جا ده‌مه‌ویت له‌مه‌ودا نه‌و خه‌ساره‌یه‌ی که‌ زوو هات پری بکه‌مه‌وه.

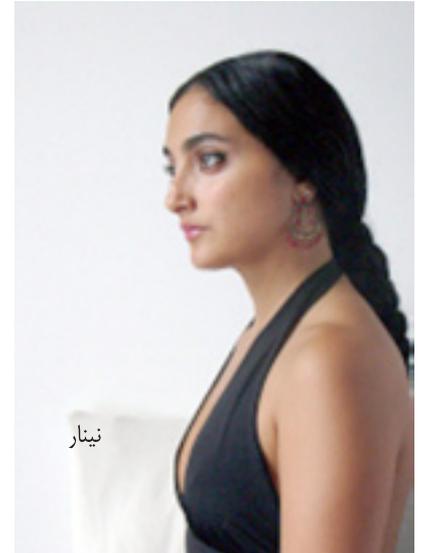
نینار ده‌لیت له‌ ریگه‌ی پرسپاره‌کان و وه‌لامه‌کانه‌وه تیگه‌یشتم که‌ من کییم و چون بیر ده‌که‌مه‌وه. له‌ لای خوم هه‌ندیک شتم لیبدیت که‌ پی‌شتر به‌ر له‌وه‌ی بچینه نیو نه‌و یارییه نه‌و شتانه‌م لیینه‌دیوو، هه‌روه‌ها ده‌لیت له‌ وه‌لامه‌کانیدا شتگه‌لیکی تیا بوو که‌ دلنیاپان ده‌کردم. دواچار کچ و باوک گه‌یشتنه نه‌وه‌ی که‌ هه‌تا له‌ کومه‌لگه‌ هاوچه‌رخه‌کانیش پیوسته‌ته‌فرت بۇ نه‌وه‌ی به‌ سهر نه‌و گپړوگرتانه‌دا زال بیت که‌ دووچاری کومه‌لگه‌که‌ی ده‌بنه‌وه زیاد له‌ پیوست به‌ هیژ بیت.

هه‌ندیک له‌ پرسپاره‌کانی نه‌و کتیبه‌ ئاسان و هه‌ندیکیش ئالوزن. نینار ده‌لیت به‌ مافی خوم‌زانی زور به‌ نازادی هه‌ندیک پرسپاری دور له‌ شعیری لیکه‌م، وه‌ک باوک هه‌ندیک پرسپاری لیکه‌م.

نینار له‌و کتیبه‌ی که‌ له‌و دواپیه له‌ ده‌ز گای په‌خشی فهره‌نسی بلاو بووه، له‌ ریگه‌ی نه‌و سه‌د پرسپاره‌وه گف‌تو گویه‌کی دریزو به‌رفره‌وانی له‌ باره‌ی کومه‌لیک مه‌سه‌له‌وه بیروراو چه‌مک له‌گه‌ل باوکی نه‌نجامداوه.

له‌ پی‌شه‌کی کتیبه‌که‌پیدا ده‌لیت «بوپه نه‌و گف‌تو گویه‌م له‌گه‌ل ته‌دوئیس باوک کردوه‌وه چونکه‌ من پیوستیم به‌ ناسینی هه‌بوو، به‌ تایه‌تی ویستم هه‌ندیک له‌گه‌لی دابنیشم، وه‌ک چون ویستم له‌باره‌ی هه‌ندی شته‌وه قسه‌م بۇ بکات، هه‌ندیک پرسپارم وه‌لام بداته‌وه وه‌ک نه‌وه‌ی که‌ من کچی نه‌وم.»

هه‌روه‌ها بۇ نازانسی (فرانس پریس) ناشکرام کرد که‌ فیکره‌ی نه‌و کتیبه له‌ ۲۰۰۳ وه‌ک یه‌که‌م پروژه‌ی خوم و له‌ سهر ناره‌زوی خوم بووه، بۇ نه‌وه‌ی له‌گه‌ل باوکمدا هه‌ندی به‌یه‌که‌وه بین، چونکه‌ هه‌ر که‌ ده‌مویست له‌گه‌لیدا کاتیک به‌ سهر به‌رم، دیوممه که‌ خه‌ریکی نووسینه یان به‌ تلیفونه‌وه سهر‌قاله یان شتی دیکه. هه‌روه‌ها ده‌لیت کومه‌لیک پرسپارم ناماده کردبوو که‌ هیچ په‌پوهندیان به‌ شعیری نه‌وو به‌های ره‌مزی کاره‌کانی نه‌و نه‌بووه، پرسی کچ بۇ باوک هه‌ندیچار جیگه‌ی نیگه‌رانیه‌وه، یان گرانه، یان نه‌و لای گرنگ نییه... نه‌و کچه هونه‌رمه‌نده شيوه‌کاره ده‌لیت «له‌

نینار

و:عه‌بدو لموته‌لیب عه‌بدو لالا

هونه‌رمه‌ند نینار ته‌سبر له‌و سه‌د پرسپاره‌ی که‌ له‌ کتیبیکدا به‌ ناوی (گف‌تو گویه‌ک له‌گه‌ل باوکم) خستوویه‌ته روو، به‌ دوا‌ی ده‌سه‌لاتی ونبووی باوکیدا ویله، نه‌و پی‌اوه‌ی که‌ ناماده‌یی ده‌سه‌لاتی به‌ سهر پانتایی شعیریدا زاله «باوک نییه به‌لکو هاوریپه‌ه».

نینار